

DOI:10.5281/zenodo.8296392

DERLEME | REVIEW

Hemşirelerin Mesleki Profesyonel Tutumlarının Meslektaş Dayanışmasına Etkisi: Kavramsal Bir İnceleme

The Effect of Nurses' Professional Attitudes on Colleague Solidarity: A Conceptual Review

¹ Ayşe Çiçek KORKMAZ¹ ² Funda Gül BİLGİN²

¹ Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

² Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Hemşirelik mesleğinin profesyonel gelişimi ve güç birliği sağlayabilmesinde hemşirelerin profesyonel tutumlarının ve meslektaş dayanışmasının geliştirilmesi gereklidir. Bu çalışma, hemşirelikte profesyonel tutumun önemini vurgulamakta ve bu tutumun hemşireler arasındaki dayanışma üzerindeki etkilerini incelemektedir. Sağlık hizmetlerinin vazgeçilmez olan hemşirelik mesleği üyelerinin profesyonellik ölçütlerini bilmeleri bu doğrultuda gereklerini yerine getirmeleri ve kanıta dayalı çalışmalar yapmaları profesyonelliği olumlu yönde etkileyecektir. Hemşirelerin nitelikli sağlık bakımı sunabilmesi için meslektaşları ile birlikte profesyonel tutum sergilemeleri ve dayanışma içerisinde olmaları önemlidir. Hemşireler çalıştıkları ortamda meslektaşlarına güven duymak, işbirliği içinde çalışmak ve onlardan destek görmek isterler. Aldıkları destek ve güvenle işbirliği ve dayanışma daha da güçlenecektir. Hemşirelerin çalışmalarında profesyonel tutum sergilemeleri, meslektaşları arasında işbirliği ve dayanışma içerisinde olmaları genel anlamda motivasyon ve performanslarını artıracaktır. Bu bağlamda bu çalışmada, hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının meslektaş dayanışmasına etkisi alanyazına dayanarak incelemekte ve konuya genel bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Hemşire; Meslek; Meslektaş Dayanışması; Profesyonel Tutum; Profesyonellik

ABSTRACT

It is necessary to improve the professional attitudes of nurses and colleague solidarity in order to ensure professional development and unity of power in the nursing profession. This study emphasises the importance of professional attitude in nursing and examines the effects of this attitude on solidarity among nurses. Members of the nursing profession, which is indispensable for health services, knowing the criteria of professionalism, fulfilling the requirements in this direction and conducting evidence-based studies will positively affect professionalism. In order for nurses to provide quality health care, it is important that they exhibit professional behaviour and solidarity with their colleagues. Nurses want to trust their colleagues, work in co-operation and receive support from them. Cooperation and solidarity will be strengthened with the support and trust they receive. The fact that nurses exhibit a professional attitude in their work and are in cooperation and solidarity among their colleagues will increase their motivation and performance in general. In this context, in this study, the effect of professional attitudes of nurses on colleague solidarity will be examined based on the literature and a general perspective on the subject will be tried to be gained.

Keywords: Nurse; Profession; Colleague Solidarity; Professional Attitude; Professionalism

Correspondence: Funda Gül BİLGİN

² Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü
E-mail: fundabilgen@kilis.edu.tr

Received:04/08/2023

Accepted:28/08/2023

Available online:30/08/2023

2979-9856/ISSN

GİRİŞ

Hemşirelikte profesyonel tutum sağlık sektöründe gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Profesyonel tutumun sağlanması özellikle meslektaş dayanışması üzerinde göstereceği olumlu gelişmeler kaçınılmazdır. Hemşirelerin hasta bakım kalitesini artırmada mesleklerini profesyonel tutum çerçevesinde uygulamaları için de meslektaşlar arası destek, örgütlenme ve dayanışma oldukça önemlidir. Alanyazına göre hemşirelik mesleğinde mesleki profesyonel bilinç ve mesleki dayanışmaya yönelik bilgi ve tutumların istendik düzeylerde olması gerekir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının meslektaş dayanışmasına etkisini literatür üzerinden değerlendirmek ve bu etkileşimin sağlık hizmetlerindeki önemini vurgulamaktır. Ayrıca, hemşireler arasındaki dayanışmayı artırmak için olumlu tutumların nasıl teşvik edilebileceği ve meslektaş ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik stratejileri tartışmak da çalışmanın hedefleri arasındadır. Bu bağlamda bu çalışmada, hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının meslektaş dayanışmasına etkisi alanyazına dayanarak incelenmekte ve konuya genel bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılacaktır.

Bir mesleğin topluma kaliteli hizmet sunmasında ve profesyonelleşmesinde, meslek üyelerinin profesyonel kimliklerinin güçlü olması gerekir. Her meslek grubu için profesyonel kimlik gelişimi çok önemlidir. Bilimin gelişmesi ve bireye verilen önemin artması sonucu sağlık hizmetlerinin yüksek standartlarda sunulmasını gerekli kılmıştır. Bu noktada mesleki profesyonellik ile topluma kaliteli hizmet sunmada meslek üyelerinin mesleki profesyonel tutumları ve profesyonel kimliklerinin etkisi büyüktür. Aynı

zamanda meslektaşlar arasında profesyonel tutumun bulunması hemşirelik bakım hizmetlerinin kalitesinde artış, mesleki statünün yükselmesi, mesleki birlik ve dayanışmanın artması sağlanacaktır (1). Çalışan bireylerin çalışma ortamlarında birbirlerine dayanışma davranışı göstermeleri, çalıştıkları işe karşı olumlu tutum sergilemeleri mesleğe karşı göstermiş oldukları profesyonel tutumun belirleyicisi olabilecektir. Kişinin çalışmış olduğu kurumu tutum, beceri ve yaklaşımıyla etkilemesi verilen hizmetin etkinliğini artıracaktır (2).

Ülkemizde yapılan çalışmaların hemşirelikte profesyonelleşme, profesyonel davranış düzeyi, profesyonel tutum, hemşirelikte meslekleşme, meslekleşme ölçütleri, hemşirelikte mesleki dayanışma, hemşirelikte mesleki örgütlenme gibi konularda ayrı ayrı ve çeşitli değişkenlere göre ele alındığı görülmekle birlikte, hemşirelikte mesleki profesyonel tutumun meslektaş dayanışması ile birlikte irdelendiği çalışmaya rastlanılmamıştır. Hemşirelikte profesyonelliğin gelişmesi ancak güçlü ve örgütlü bir meslek grubuyla mümkün olabilecektir. Bu kapsamda hemşirelikte profesyonel tutumun meslektaş dayanışmasına olan etkisinin araştırılması önem arz etmektedir. Bu çalışmada profesyonellik ve mesleki profesyonellik kavramsal olarak incelenmekte; daha sonra hemşirelikte profesyonel tutum ve meslektaş dayanışması kavramları tanımlanmaktadır. Son olarak da hemşirelerin profesyonel tutumların meslektaş dayanışmasına etkisi açıklanarak konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmaktadır.

Hemşirelerin profesyonel tutumları ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde; hemşirelikte

profesyonelliğin önemliliği, profesyonellik kriterlerinin etkililiği, profesyonel tutumun iş doyumuna, mesleki değerlere etkisi ve hemşirelerin mesleki profesyonellik algıları üzerine çalışmalar olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmalar arasında profesyonelliğin deneyim, eğitim derecesi, uzmanlık sertifikası ve örgütsel üyelik ile ilişkili olduğu (3, 4, 5). hemşirelerin profesyonellikte güven ve adaletin en belirgin mesleki değerler olduğunu ve eğitim düzeyinin ve mesleki deneyimin profesyonellikte önemli olduğu (6, 7, 8); profesyonelliği benimseyen hemşirelerin profesyonel tutumları ile mesleki değerlere bağlılıkları arasında pozitif yönde ilişkinin bulunduğu (1, 9); hemşirelerin profesyonel tutumların tıbbi hataya eğilimleri arasında negatif ilişkinin olduğu (10); hemşirelikte profesyonel davranışlar için özdeğerlendirmenin yapılmasının gerekliliği (11); hemşirelerin çalıştığı kliniklerin profesyonel tutumlarını etkilediğini özellikle de cerrahi kliniklerinde bulunan hemşirelerin dahili klinikteki hemşirelere kıyasla daha yüksek olduğu (12) ele alınan çalışmalara rastlamak mümkündür.

Meslektaş dayanışması ile ilgili alan yazında ele alınan çalışmalarda ise; Gülcan'ın (2019) "Hemşirelerin iş doyum ve işten ayrılma niyeti ile meslektaş dayanışması arasındaki ilişkiyi" belirlemek üzere yapmış olduğu çalışmada iş doyumunu arttıkça meslektaş dayanışmasının arttığını ancak meslektaş dayanışmasının işten ayrılma niyetini etkilemediğini (13); Gül'ün (2019) yapmış olduğu çalışmada hemşirelerde meslektaş dayanışma ölçeği puanının yüksek olduğunu, ölçek alt boyutlarından olan "duygusal dayanışma" puanının da yüksek olduğu ve ayrıca "olumsuz düşünceler" puanının da düşük olduğunu (14); Kristoffersen (2021)' de

yaptığı meslektaş dayanışması konulu çalışmada bir hemşireyi etkileyen herşey diğerini de etkileyeceğini vurgulamış olup meslektaş dayanışmasının hemşirelik için önemine değinmiştir. Meslektaş dayanışması içerisinde ortaklıkların belirsiz olduğunu da belirtmiş olup, deneyimin de etkisi olduğunu ifade etmiştir (15).

Uslusoy ve Alpar'ın (2013) çalışmalarında; hemşirelerin dayanışma tutumlarını çalışma yılı ve çalışmış oldukları pozisyonlardan memnuniyet durumunun etkilediği, hemşirelerin yarısından fazlasının meslektaşlarıyla dayanışma içerisinde olduğunu ve ayrıca meslektaş dayanışmasının hemşireler arasında iş doyumunu olumlu etkilediğini belirtmişlerdir (16).

Hemşirelerde meslektaş dayanışmasını etkileyen faktörleri araştıran Ağırman'ın (2018) çalışmada; çalışmaya katılan 127 hemşireden %21,8' inin hemşirelik mesleğinde dayanışmanın olduğunu belirtmiş olup, hemşirelerin meslekte çalışma süresi, çalışmış olduğu klinikten memnun olma durumu, mesleğini isteyerek ve severek yapma, mesleki bilimsel aktivitelerde görev alma durumu ve mesleki dayanışma ile ilişkili görüşleri Hemşirelikte Mesleki Dayanışma Ölçeği (HMDÖ) genel toplam puanı arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir (17).

Dan ve ark. (2018), meslektaş dayanışması ile birlikte üç değişkeni daha ele alarak yaptıkları çalışmalarında; meslektaş dayanışması, yenilikçi davranış, öz yeterlik ve kariyer başarı arasında pozitif bir korelasyon saptamışlardır. Hemşirelerin kariyer başarılarını meslektaş dayanışması, yüksek yenilikçi davranışları ve öz yeterlilikleri arttırabileceğini ifade etmişlerdir (18).

1.1. Profesyonellik

İşinin gereklerini en mükemmel şekilde gerçekleştirmek olan profesyonellik, günümüzde çağdaş toplumların önemsendiği konulardan biri olup “yüksek oranda bilgi, beceri, alanda uzmanlık, tutum ve davranış biçimi” veya “yeterince nitelikli olmak” olarak ifade edilmektedir (3, 10). Profesyonellik sosyal bağlamda belirli bir iş tipini tanımlama çerçevesinde kullanılsa da bununla birlikte bireylerin belirli kariyer kimliklerine, değerlerine, tutum ve davranışlarına bağlılık derecesi olarak da tanımlanır (4).

Abraham Flexner’e göre, profesyonellik için bulunması gereken ölçütler;

- Meslekler büyük bireysel sorumluluklarla gerçekleştirilmiş temel düşünsel uygulamaları içerir.
- Profeyonellerin düşünsel kaynakları bilim ve öğrenmeden oluşur.
- Bu kaynaklar teorinin yanında hem uygulamalı hem de kesin sonuca doğru ilerlemektedir.
- Eğitim ile desteklenmiş bir iletişim şekline sahiptir.
- Kendiliğinden örgütlenme eğilimine sahiptir.
- Motivasyon yönünden artarak altruistik hale gelmektedir (19)

Profesyonelliği kişinin sosyal özelliklerinin temel bileşenleri ve bu bağlamda etkili bir liderliğin varlığı da belirleyicidir (20). Profesyonellik bir mesleği şekillendiren ona yön veren davranışlar, nitelikler ve amaçlarla ilişkilidir. Genellikle belirli bir meslek grubuna ait çalışanlardan beklenen davranışlardır. İş yaşamında profesyonel ölçütler çerçevesinde davranışlar gösterilmesi profesyonelleşmede çok önemli bir katkı sağlayacaktır.

Profesyonellik ölçütleri literatürde şöyle belirtilmektedir;

- Etik kurallar içerisinde hazırlanmış olan meslek içi eğitimin bir parçası olmak,
- Çalışma alanında toplumsal yarar sağlama yönünde ilerlemek,
- Mesleğiyle ilgili gerekli yeterlilik ve yetkinlikte olmak,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler paralelinde uyum sağlamak (21).

1.1.1. Mesleki Profesyonellik

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından meslek “*belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş*” şeklinde tanımlanmıştır (22).

Meslekleşme ise herhangi bir işin meslek olma yolunda çaba gerektirdiği, güç elde edilen ve belli nitelikler kazandığı, bir ucunda iş diğer ucunda mesleğin yer aldığı dinamik bir süreçtir. Meslek, kendine özgü yasal ve ahlaki kuralları olan genellikle uzun süreli ve yüksek bir öğrenimi gerektiren ve kişinin geçimini sağlayan bir uğraş olarak tanımlanmaktadır. Provalko (1971), bir işi meslek (profession) olarak nitelendirebilmesi için 8 kriterin gerekliliğinden bahsetmiştir. Bunlar; yapılan işin sosyal değerlere uygunluğu, motivasyon, eğitim süresi, bilgi yükü, otonomi, mesleki ahlakı yasası, birlik bilinci ve mesleğe bağlılık bilinci olarak bahsetmiştir (17, 23). Her bireyin çeşitli yönleriyle kendi kişilik özelliklerine uygun seçtiği meslek yaşadığı toplumda saygı görmesini ve bir yer edinmesinde etki göstermektedir. Kişilerin kendi karakter ve kişiliklerine uygun meslek edinmeleri ve mesleklerine karşı olumlu tutum sergilemeleri olumlu mesleki benlik

saygısını oluşturacak olup bu da kişilerin yaşamda mutlu olmalarını sağlayacaktır (24).

Toplumsal gelişmenin ve teknolojik gelişmenin hızlı olduğu günümüz ortamında meslek ve çalışma ortamı profesyonelliği ve mesleki profesyonelliği zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda mesleki profesyonellik de; meslek üyesinin bireysel profesyonelliklerini kurumsal profesyonelliğe dönüştürmesi ile kazanılmaktadır (23). Toplumda mesleğin cazip hale gelmesi, meslek üyelerinin saygınlığı, prestij sahibi olmaları, iş doyumuna ulaşmaları ve üyeler arası işbirliğinin oluşmasında mesleki profesyonellik önemli rol oynamaktadır. Ayrıca mesleki profesyonellik özellikle mesleki hizmet kalitesinin yükseltilmesinde ve mesleki standartların belirlenmesinde temel faktörler arasında ele alınmaktadır (25).

1.1.2. Hemşirelikte Profesyonel Tutum

Tarihsel süreç içerisinde temeli Florence Nightingale ile atılmış olan hemşirelik mesleği profesyonel hemşireliğin kökeni ile örtüşmektedir (26, 27). Toplumsal gelişmelerin ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı olduğu ve özellikle sağlık sektöründeki hızlı değişimler günümüzde hemşirelik mesleğinde de mesleki profesyonelliği zorunlu kılmaktadır. Profesyonel meslek mensupları, mesleklerinin kurallarını uygularken alanında yetkin olmaları, akılcı, istikrarlı, disiplinli ve etik davranmaları beklenir. Aynı zamanda bulunmuş oldukları topluma ve meslektaşlarına karşı sorumluluk duygusuna sahip olmalıdırlar (10).

Geçmişten günümüze kadar hemşirelik mesleği hem sosyal-kültürel, hem de

teknolojik gelişmelerle olumlu şekilde ilerlemeye devam etmektedir. Günümüzde hemşireler sadece sağlık bakımı verme ile değil aynı zamanda araştırma yapan, mesleki örgütlere ve politik aktivitelere katılım sağlayan, teori geliştiren, bilimselliğe önem veren ve kanıta dayalı çalışmalarda bulunan bir meslek durumuna gelmiştir. Bu kapsamda hemşirelikte profesyonellik, profesyonel tutum ve değerler de ön plana çıkmıştır (28). Hemşireler, özellikle meslek sahibi niteliğini taşımaları, uzmanlık alanlarına özgü ve teknik bilgilerini kullanmaları ve de meslek birlikleri içinde olmalarından dolayı profesyoneldirler. Sağlık ekibinin üyeleri arasında önemli bir yere sahip olan hemşirelik mesleğinin kaliteli bakımın sağlanmasında mesleğe yönelik standartların geliştirilmesinde profesyonel tutum sergilemesi önemli bir role sahiptir.

Profesyonel tutum; her meslek üyelerinde olması gereken bir özellik olup üretkenliğin, verimliliğin ve etkinliğin en temel özelliğidir (23, 27, 29). Hemşirelikte profesyonellikle ilgili ilk çalışmalar Miller ve arkadaşları (1993) tarafından yapılmıştır. Miller ve arkadaşlarına göre profesyonel bir hemşire, “entelektüel bilgi, tutum ve beceri birikiminin doğrultusunda kuramsal olan bilgisini uygulamayla bütünleştirebilen, sağlığı koruyucu, geliştirici ve tedavi edici sağlık hizmetlerini sunarken mesleki bilgisinden yararlanabilen; problemin temeline inebilen, eleştirel düşünme, karar verme ve problem çözebilme yeteneği olan, gereksinimi olan bireylere kaliteli bakım verme yeteneğine sahip, eğitici, araştırmacı ve yönetici rollerini yerine getirebilen meslek üyesidir” (11).

Miller hemşirelerin profesyonellikle ilgili olan tutum ve davranışlarını belirtmek için “hemşirelikte profesyonellik modelini”

geliştirmiştir. Basit bir tekerlek şeklinde geliştirdiği modele göre tekerleğin merkezinde temel karakteristikleri (hemşirelik eğitimi, bilimsel temel), çevresinde ise destekleyen konular olan otonomi, yayın ve iletişim, mesleki örütlere katılma, etik kodlara bağlılık, teori, toplumsal hizmet, oryantasyon, sürekli eğitim-yeterlilik ve mesleki araştırmayı destekleyen davranışlar" olarak yerleştirmiştir (30).

Sağlık sisteminde değişimin ve gelişimin hızlı şekilde gerçekleştiği son yıllarda hemşirelik mesleği de bu gelişim ve değişimden etkilenmiş olup yüksek nitelikte hemşirelerin ve güçlü hemşirelik eğitiminin yer alması profesyonelliğe doğru bir süreci oluşturmuştur. Tarhan ve arkadaşlarının (2016); hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş oldukları çalışmada; hemşirelerin mesleki profesyonel tutumları arttıkça mesleğe yönelik tutumlarının pozitif yönde arttığı bildirilmiştir. Mesleği sevmenin ve eğitim durumunun profesyonel tutumları olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iş yaşamında profesyonel ölçütler çerçevesinde davranışlar gösterilmesi ve eğitimin seviyesinin yükselmesi profesyonelleşmede önemli bir katkı sağlayacaktır.

Hemşirelik mesleğindeki profesyonel tutum ve değerler, hemşirelik uygulamaları için temel sağlamakta olup aynı zamanda bakım verdikleri hastaları ile toplumla ve ayrıca meslektaşlarıyla dayanışmalarına rehberlik eder (1).

Profesyonelliğe değer veren ve profesyonel tutum sergileyen hemşireler profesyonelliğin gerektirdiği yükümlülükler, nitelikler, etkileşimler,

tutumlar, rol ve davranışlarını bakım ve uygulamalarına yansıtırlar (31). Coulon ve ark. (1996) yapmış oldukları nitel bir çalışmayla profesyonelliğin her yerde var olan bir mükemmellik teması olduğunu ifade etmişlerdir (32). Hemşirelikte profesyonel tutum sergileme tüm hemşirelerin doğal bir parçası olmalı ve yeni çalışmaya adım atmış hemşirelere sağlam nitelikler ve davranışlar oluşturmak için olumlu rol model olmalıdır (4). Hemşirelikte profesyonelliğin tanınması hemşirelerin hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmakla beraber aynı zamanda profesyonel hemşirelerin tutumlarıyla ilgili olarak beklentileri konusunda da fikir birliği oluşturacaktır (11).

Meslekte profesyonelleşmenin sağlanabilmesinde mesleklerin kendilerine özgü bilgiyi oluşturabilmeleri ve mesleğin bilimsel nitelik kazanabilmesi önemlidir. Profesyonel meslek üyesi bilgiyi kontrol etme, bilgiyi oluşturma, uygulama ve yönetmekten kaçınmamalıdır (33).

Hemşirelerden toplumun, ailenin ve özelde bireyin sağlığını koruma, geliştirme ve de hastalık oluşması durumunda iyileştirmeye yönelik hizmet sunması gibi hemşirelik davranışlarını profesyonel bir tutum içinde sergilemesi beklenmektedir (34). Sürekli ve kaliteli sağlık hizmetinin sunulması için hemşirelik mesleğinde yeni meslek üyelerinin yetiştirilmesi, yönetilmesi ve geliştirilmesi son derece önemlidir (20). Deneyimin artmasıyla paralel olarak profesyonel tutumun gelişmesi profesyonelleşmenin önemli bir faktörüdür. Fantahun ve arkadaşları (2014)'nın çalışmalarında belirttikleri gibi hemşirelerin deneyimlerinin profesyonelleşme ile önemli ölçüde ilişkili olduğu ve meslek örgütlerine katılan hemşirelerin profesyonellik durumlarının

daha yüksek olarak belirlendiği ifade edilmiştir (31).

Hemşirelikte profesyonellik üzerine etki eden faktörlerin incelenmiş olduğu bir çalışmada da, hemşirelerin çalışma yılı ve eğitim düzeyi arttıkça profesyonel tutumun da arttığı belirlenmiştir (5).

1.2. Meslektaş Dayanışması

Dayanışma bireyleri içinde buldukları toplumda biraraya getiren aralarında sıkı bağlılık oluşturan, birbirlerini korumaya, savunmaya, ortak eylemlerde bulunmaya yönelten bir durumdur.

TDK'ya göre ise dayanışma; *“bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması”* olarak tanımlanmıştır (22).

Meslektaş kavramı ise, aynı mesleği yapan ve uygulayan meslek çalışanlarına verilen ifadedir. Mesleki bilgi ve beceri, yeteneklerle yetişmiş bireyler aynı hedefler doğrultusunda birlikte çalışmak mecburiyetindedirler. Bu beraber çalışma ortamlarında dayanışma, paylaşım, işbirliği gibi önemli kavramlar olmazsa bazı sorunların yaşanması kaçınılmazdır (13).

Meslektaş dayanışması ise meslek üyelerinin birbirlerine olan desteği, yardım etme davranışı göstermesi, mesleki kapsamda teknik, bilgi ve beceri paylaşımı olarak tanımlanmaktadır (17). Meslektaşların birbirlerine destek olmaları çalışanların yetenek ve becerilerini geliştirerek etkin bir işbirliği sağlamaları durumunda kurumu yıkıcı ve istenmeyen olumsuz davranışlardan koruyacaktır. Bu da beraberinde profesyonelliği ve aynı zamanda verimliliği, motivasyonu, örgütsel bağlılığı arttıracaktır (2).

1.2.1. Hemşirelikte Meslektaş Dayanışmasının Önemi

Sağlık hizmetlerin içerisinde hemşirelerin hastanın iyileşmesi, sağlığının geliştirilmesinde önemi ve rolü çok büyüktür. Bu çerçevede hasta beklentilerinin karşılanması, hizmetin kaliteli sunulması ancak bilgi-beceri düzeylerinin geliştirilmesi ve meslektaşlar arasında dayanışmanın sağlanması ile mümkündür.

Sağlık ekibi belirli bir amaç için ortak paydada toplanmış sağlık profesyonelleridir. Sağlık profesyonelleri dayanışma süreci çerçevesinde birlikte hareket ederek mesleklerini sunarlar. Sağlık ekibi bu uyum ve dayanışmayı interdisipliner ve intradisipliner olmak üzere iki şekilde gerçekleştirirler. İnterdisipliner yani multidisipliner ekip hekim, hemşire, ebe, diyetisyen gibi farklı disiplinlerden oluşurken, intradisipliner ekibi ise aynı disiplinler içerisinde olan bireyler oluştururlar. Hasta bakımında önemli bir yere sahip olan hemşirelerin intradisipliner ekip içerisinde birbirlerine destek olmaları, etkili iletişime girmeleri ve dayanışma içerisinde olmaları durumunda bakımın kalitesi artar, hastanın hastanede kalma süresi kısalır ve hastanın iyileşmesi hızlanacaktır (13).

Meslektaşlar arasındaki işbirliği; hasta merkezli bakım, kalite, iyileştirme, kanıta dayalı uygulama, güvenlik, teknolojiye uyum ve temel hemşirelik yeterliklerine dayanmaktadır. Hemşireler mesleklerini icra ederken zorluklarla başa edebilmede meslektaşlarından destek ve dayanışma bekler, özellikle de bu işbirliği temelli profesyonel tutumla verilen destek motivasyonunu yükseltir. Hemşireler arasında yıkıcı davranışlar arttığında ise meslektaşlar arası ilişkiler ve dayanışma

daha az destek görecektir. Bu durum da güven eksikliğini, gerekli yardımı istemede zorlanma, işbirliği ve dayanışmayı olumsuz etkileyecek ve hemşireyi bireyselleştirecektir (15). Çalışmalarda, hemşirelere meslektaşlarından yansıyan negatif etkiler sonucunda ekip çalışması ve otonomiye yükseltmede gerekli olan grup uyumunun yetersiz olacağını ve yalnızlık yaşanacağı belirtilmiştir (35). Meslektaşları arasında dışlanan, soyutlanan hemşire/hemşireler kendilerini yetersiz hissedebilecek ve bunun hemşirelik uygulamalarına olumsuz yansıması olabilecektir (36). Bu da hemşirelikte profesyonelliğin oluşumunu engelleyecek büyük bir sorundur.

Dayanışmanın en fazla önem kazandığı hemşirelik mesleğinde söz konusu insan ve sağlığı olduğu için meslektaşlarıyla profesyonel tutum çerçevesinde birlikte çalışmak, iletişimde bulunmak, yardımlaşmak ve bilgi alış verişinde bulunmak olumlu etkiler yaratacaktır. Meslek üyelerinin işbirliği ve dayanışma içinde olmaları aynı zamanda mesleğin gelişimini de olumlu yönde etkileyecektir. Mesleğin gelişimi tüm meslek üyelerini pozitif yönde etkileyecek ve yarar sağlayacaktır (13).

Çalışanların işbirliği ve dayanışma içerisinde bulunmaları hem kendilerine hem de çalışmış oldukları kuruma bir çok fayda sağlayacaktır. Bunlar;

- Üretkenliğin daha fazla olmasını ve iş yükünün hafiflemesini sağlar.
- İletişim sorunları ve anlaşmazlıklar en aza iner.
- İşin daha iyi yapılma yöntemi öğrenilir.
- Çatışmalar, tartışmalar önlenir.
- Yeni çalışanlar için oryantasyon eğitimine fazla kaynak ayrılmasına

gerek kalmaz.

- Bağlılık ve aidiyet duygusunu artırarak mesleki performansı yükseltir (13, 37).

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik mesleği geçmişten günümüze kadar; rolleri, görev tanımı, meslekleşme süreci, araştırma ve uygulama alanında birçok aşamalardan geçmiş olup profesyonel meslek statüsüne ulaşmak için yıllardır çaba sarfetmektedir.

Hemşirelik mesleğinin profesyonel gelişimi ve güç birliği sağlayabilmesinde hemşirelerin profesyonel tutumlarının ve meslektaş dayanışmasının geliştirilmesi gereklidir. Bu bağlamda hemşirelerin mesleki kongre, seminer ve sempozyumlara katılarak mesleki gelişimlerini bilimselliğin eşliğinde takip edebilmeleri ve meslektaşlarına karşı olumlu ve destekleyici tavırda bulunmaları önemlidir. Hemşirelikte profesyonel tutum üzerine yapılan çalışmaların çoğu profesyonelliği ve profesyonelleşmeyi etkileyebilecek değişkenler üzerine yapılmış olup meslektaş dayanışması ile birlikte yapılan çalışmaların az olması nedeniyle bu konunun daha fazla ele alınması önerilebilir.

Finansal Destek: Bu çalışmanın hiçbir sürecinde finansal destek sağlanmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

3. KAYNAKLAR

1. Tarhan, G. Kılıç, D., & Yıldız, E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 2016, 58, 411-416.

2. Uslusoy, E. Ç., Gürdoğan, E.P., & Kurt, D. Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2016, 7(1), 29-35.
3. Demir Dikmen, Y., Yönder, M., Yorgun, S., Yıldırım Usta, Y., Umur, S. & Aytakin, A. Hemşirelerin Profesyonel Tutumları ile Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2014, 17(3), 158-167
4. Kim Godwin, YS., Beak, H., & Wynd, CA. 2010, Factors influencing professionalism in nursing among Korean American registered nurses. *Journal of Professional Nursing*, 26(4), 242-249
5. Wynd, C.A., Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*, 2003, 19(5), 251-261
6. Erkuş, G., & Dinç, L. Turkish nurses' perceptions of professional values. *Journal of Professional Nursing*, 2017, 34, 226-232
7. Gümüş, E., Uysal Kasap, E. Determining professional attitudes of nurse manager, *Journal of International Health Sciences and Management*, 2020, 6(11): 22-29
8. Zepeda, M.F. Evaluation of a professional practice model: Nurses' perceptions of professional nursing. Walden University, Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Nursing Practice, 2014.
9. Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ., & Kaplan, S. Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *HUHEMFAD-JOHUFON*, 2020, 7(2),104-112
10. İşçi, N. & Altuntaş, S. Effect of professionalism level on tendency to make medical errors in nurses. *Florance Nightingale Journal of Nursing(FNJNI)*, 2019, 27(3), 241-252.
11. Miller, B.K., Adams, D., & Beck, L. A behavioral Inventory for professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*, 1993, 9(5), 290-295
12. Bayraktar, D., Yılmaz, H., & Khorshid, L. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel tutumlarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2016, 32 (3): 65-74,
13. Gürcan, T. Hemşirelikte meslektaş dayanışmasının iş doyumunu ve işten ayrılma niyetine etkisi. *Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2019.
14. Gül, P. Hemşirelerde meslektaş dayanışması ve iş stresi. *Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2019.
15. Kristoffersen, M. Solidarity in a community of nursing colleagues. *SAGE Open Nursing*, 2021, 7, 1–11
16. Uslusoy, E. Ç., & Alpar S. E. Hemşirelerde meslektaş dayanışması ve iş doyumunu ile ilişkisi. *F.N. Hem. Derg*, 2013, 21 (3): 154-163.
17. Ağırman, M. Hemşirelerde meslektaş dayanışması ve etkileyen faktörler. *Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik ABD Yüksek Lisans Tezi*, 2018, İstanbul.
18. Dan, X., Xu, S., Liu J., Hou, R., Liu, Y., & Ma, H. Innovative behaviour and career success: Mediating roles of self-efficacy and colleague solidarity of nurses. *International Journal of Nursing Sciences*, 2018, 5, 275-280
19. Flexner A. Is social work a profession? Version of record. *Research on Social Work Practice*, 2001, Vol. 11, No. 2, March 152-165.
20. Squires, A.P. A Case Study of the Professionalization of Mexican Nursing: 1980 to 2005. *Yale University in Candidacy for the Degree of Doctor of Philosophy*. 2007.
21. Yumuşak, T. *Ameliyathanede çalışan hemşirelerin profesyonel değerlerinin ve etik duyarlılıklarının belirlenmesi*. İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, İstanbul.

22. <https://www.tdk.gov.tr>
23. Erbil, N., & Bakır, A.. Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2009, 6(1), 290-302
24. Uslusoy, E. Ç. Hemşirelerde meslektaş dayanışması ölçeği'nin geliştirilmesi ve meslektaş dayanışmasının iş doyumunu ile ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Doktora Tezi*, 2010. İstanbul.
25. Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Özkan, D.S. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2011, 9(2), 237-259.
26. Borreda, E.S. & Puig, R.C. Nightingale and the professionalization of nursing in Spain. *Culture of Care.(Digital edition)*, 2021, 25(N esp).
27. Danaci, E., Ozturk, E. A., Masat, S., Erdogan, T. K., Palazoglu, C. A. & Koc, Z. Considerations for professionalism of nursing students in clinical practices. *New Trends and Issues Proceedings on Advances in Pure and Applied Sciences*, 2018, 10, 38-54.
28. Dikmen, Y. Hemşirelerde Profesyonel Değerler ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi(sted)*, 2016, 25(5)
29. Zengin, M., Yayan, E.H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö., & Mamiş, E. Pediatri Hemşirelerinin Profesyonel Değerlerinin Profesyonel Tutumlarına Etkisi. *HSP*, 2018, 5(3), 316-323.
30. Miller, BK.. Model for professionalism in nursing. *Today's OR Nurse*, 1998, 19(9), 18-23
31. Fantahun, A., Demessie, A., Gebrekirstos, K. Zemene, A. & Yetayeh, G. A cross sectional study on factory influencing professionalism in nursing among nurses in Mekelle Public Hozpitals, North Ethiopia, 2012. *BioMed Central(BMC) Nursing*, 2014, 13(10).
32. Coulon, L., Mok, M., Krause, K.L., & Anderson, M. The pusuit of excellence in nursing care: What does it mean? *Journal of advanced Nursing*, 1996, 24, 817-826.
33. Coşkun, F., & Yıldırım, A. Türkiye'de hemşirelikte profesyonellik hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *IDUHeS*, 2021, 4(1): 105-117.
34. Fırtına Çakı, E., & Sönmez, M. Hastanede çalışan hemşirelerin meslekte profesyonel tutum düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Fen ve Sağlık Dergisi(TFSD)*, 2020, 1(2) 58-69.
35. Ellenbecker, C.H., Boylan,L.N., & Samia, LWhat home healthcare nurses are saying about their jobs? *Home Health Care Nurse*, 2006, 24(5): 315-324
36. Wilson, J.L. An exploration of bullying behaviors in nursing: A review of the literatüre. *British Journal of Nursing*, 2016, 25(6), 303-306.
37. Podsakoff , P., & Mackenzie S. Impact of organizational citizenship behavior on organizational performance: A review and suggestion for future research. *Human Performance*, 2009. 133-151.